

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
по направление 2.1. Филология, научна специалност *Общо и сравнително езикознание*
съгласно обявата в „Държавен вестник“ No 102/23.12.2022 г.
с кандидат: гл. ас. д-р Цветана Иванова Димитрова,
Секция за компютърна лингвистика, Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“

Рецензент: проф. д-р Петя Начева Осенова,
СУ „Св. Кл. Охридски“

Представеният набор от материали от кандидатката включва всички необходими документи по процедурата. Гл. ас. д-р Цв. Димитрова е изпълнила минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Д-р Димитрова участва в конкурса за академичната длъжност „доцент“ със следните публикации: една монография и общо 22 статии и студии в две направления. Тези направления са следните: *Езикови ресурси, компютърно моделиране на езика и Исторически корпуси, описание на исторически езикови данни*. По първото направление кандидатката е представила общо 14 публикации, от които всички без една са в съавторство; три са студии и шест са отпечатани в сборници от конференции в чужбина; шест публикации са индексирани в Скопус и две в Web of Science. По второто направление са представени общо 8 публикации, от които четири са в съавторство; две са студии; преобладават публикациите в списания; две са индексирани в Скопус. Представени са 125 цитирания за публикации в периода 2008 – 2020 г. Много от тях са в сборници и издания в чужбина.

Както показват представените по конкурса публикации, д-р Димитрова работи както в областта на езиковите технологии и ресурси, така и в областта на историческата лингвистика. Неслучайно кандидатката членува в международни организации като Комисията по компютърна обработка на ръкописи и старопечатни книги към Международния комитет на славистите; Славистичното лингвистично дружество; Глобалната асоциация по мрежи от думи. Д-р Димитрова участва в редица национални и международни проекти. Тяхната тематика включва създаването и работата по ресурси за българския език, включително и за старобългарския (мрежа от думи, национален корпус, корпус от изображения и др.); съпоставителни изследвания на явления в

българския и друг славянски език; приложни аспекти на езиковите технологии (машинен превод, автоматично разпознаване на имена и др.). Не мога да не спомена и факта, че през 2011 г. Цветана Димитрова получава наградата за млад учен „Професор Марин Дринов“ в областта на хуманитарните науки. Преподавателската дейност на кандидатката включва курс по корпусна лингвистика към МП „Компютърна лингвистика. Интернет технологии в хуманитаристиката“ на Факултета по славянски филологии към СУ „Св. Климент Охридски“.

При оценката на представените за конкурса публикации първо ще се спра накратко на статиите и студиите, а после и на монографията като основен труд. В първото направление - Езикови ресурси, компютърно моделиране на езика – д-р Димитрова е представила основно публикации в съавторство. Тъй като в областта на езиковите технологии преобладава предимно екипната работа, смятам, че кандидатката е успяла да се впише в определен колектив и да допринесе за създаването и обогатяването на редица езикови ресурси за нашия език. Д-р Димитрова има следните приноси: описание на системата за работа с Мрежа от думи (публикации 3, 4, 5); изследване на редица езикови явления в Мрежата от думи като деривационните отношения (публикация 2), класифицирането на прилагателните (публикации 6, 7, 8), добавянето на (морфо)семантични релации към глаголите и съществителните в Мрежата от думи (публикации 9, 10, 11, 12); описанието на спецификите на българско-английски корпус (публикация 13); описанието на спецификите на имената за лица, географски обекти и организации в българския език (публикация 14); съпоставителното разглеждане на предикативните конструкции в български и руски от корпусна гледна точка (публикация 15).

Във второто направление - Исторически корпуси, описание на исторически езикови данни – д-р Димитрова има следните приноси: задълбочено описание на поведението на клитиките в исторически текстове чрез корпусен анализ, включително и в съпоставка със съвременния български език (публикации 16, 17, 19, 20); описание на развоя на бъдеще време в диахронен план (публикация 18); корпусно изследване на съюза *макар* (да, че и др.) (публикация 21); проблеми при сегментацията и анотирането на стари текстове (публикации 22, 23).

Монографията, представена за конкурса, е със заглавие *Българските клитики: история и настояще*. София: Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, 2023. 256 с. ISBN 978-619-908-845-6.

Темата за клитиките е изключително интересна, защото, от една страна, тя е много дискутирана в българската и чуждестранната лингвистика, но от друга страна, не е лесна като обект на езиково моделиране. Д-р Димитрова поставя фокус на моделирането на клитиките в процеса на тяхното диахронно развитие, което смятам за основен принос в книгата.

Монографията се състои от предговор, три глави, заключение и едно приложение с количествени данни върху извлечените примери. В предговора са представени: обектът на изследване заедно с обхвата на разглеждания езиков материал, използваните данни, основните понятия, както и обзор на изследванията върху клитиките в българския език. *Първа глава* описва същността и особеностите на клитиките, като това описание е направено спрямо два лингвистични закона от 19. век. Това са Законът на Вакернагел и Законът на Тоблер-Мусафия. Наблюденията са верифицирани чрез използване на примери от различни корпуси. *Втора глава* представя клитиките в тяхното диахронно развитие. Тук д-р Димитрова също работи с източници, които е описала детайлно, от три периода – старобългарски, среднобългарски и ранен новобългарски. Анализирани са три групи елементи: дискурсни клитики, местоименни клитики (заедно с нюансираните полуклитили и квазиклитики) и глаголни клитики. *Трета глава* предлага модел на вариативността в развитието на клитиките според фазовата теория в рамките на минималистичния синтаксис на Чомски. Приноси са изводите, че: синтактичните позиции на клитиките в изречението се отличават с относителна стабилност във времето; промените в състава на елементите около клитиките довеждат до отпадане на някои от тях; се разширява съставът на местоименните и глаголните клитики; вариативността се дължи на промените в някои функционални елементи, каквото е отрицанието, както и на промените в глаголните форми.

В качеството си на член на журито смятам, че по процедурата са спазени всички законови изисквания: на ЗРАСРБ, на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българската академия на науките, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове на кандидата, както и след и анализ на тяхната значимост и приноси, убедено давам своята положителна оценка и препоръчвам на Научното жури да избере гл. ас. д-р Цветана Димитрова на академичната длъжност „доцент“ в направление 2.1. Филология, научна

специалност Общо и сравнително езикознание за нуждите на Секцията за компютърна лингвистика в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“.

Дата

Изготвил становището:

(подпис)